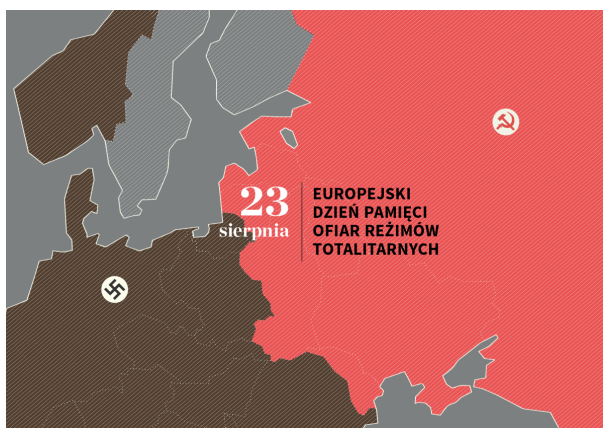

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/106244,Europejski-Dzien-Pamieci-Ofiar-Rezimow-Totalitarnych-23-sierpnia-2020.html>
09.05.2024, 06:02

Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych - 23 sierpnia 2020

23 sierpnia 1939 r. Niemcy i Związek Sowiecki podpisały układ, który otworzył drogę do II wojny światowej i wszystkich jej konsekwencji, m.in. obozów koncentracyjnych, krematoriów i gułagów, a potem długich lat „zimnej wojny”, które dla wielu społeczeństw Europy Środkowo-Wschodniej oznaczały dalsze zniewolenie. W rocznicę podpisania tego porozumienia - znanego jako pakt Ribbentrop-Mołotow - obchodzimy Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych.

Europejski Dzień Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych został proklamowany przez Parlament Europejski 23 września 2008 r. Uroczyste obchody tego dnia zostały po raz pierwszy zorganizowane w 2011 r. w Warszawie. Podpisano wówczas „Deklarację Warszawską”, której sygnatariusze zwrócili uwagę na konieczność podtrzymywania w pamięci Europejczyków zbrodniczych konsekwencji działań reżimów totalitarnych i wezwali Unię Europejską do badania oraz gromadzenia dokumentacji związanej z tymi zbrodniami. W kolejnych latach uroczystości z udziałem ministrów sprawiedliwości państw unijnych odbywały się na Węgrzech, Litwie, Łotwie i w Estonii.

* * *

Jak co roku, kampanię społeczną „Pamiętaj. 23 sierpnia” przygotowała Europejska Sieć Pamięć i Solidarność (ESPS). Celem kampanii jest przybliżenie historii osób skrzywdzonych przez systemy totalitarne – komunizm czy nazizm. W ubiegłym roku była to historia Litwinki niemiecko-żydowskiego pochodzenia **Juliany Zarchi**, której życie naznaczyły reżimy nazistowski i sowiecki. Kolejne spoty ukazały losy Żydówki **Mali Zimetbaum** i Polaka **Edka Galińskiego**, którzy poznali się w obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau,

oraz **Petera Mansfelda** – najmłodszej ofiary represji po rewolucji węgierskiej z 1956 r. W tym roku opublikowane zostały dwa spoty prezentujące losy **Milady Horákovéj** i **Kazimierza Moczarskiego**. Spoty są dostępne na stronie internetowej Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność www.enrs.eu i na jej profilu na platformie YouTube w kilku wersjach językowych

Milada Horáková to czeska polityk i członek podziemnego ruchu oporu podczas II wojny światowej. Jest ofiarą morderstwa sądowego popełnionego przez partię komunistyczną na podstawie sfabrykowanych zarzutów o spisek i zdradę. Pomimo apeli o łaskę wystosowanych do władz m.in. przez Winstona Churchilla i Alberta Einsteina ówczesny prezydent Czechosłowacji, Klement Gottwald, utrzymał wyrok. Rankiem 27 czerwca 1950 roku Milada Horáková została stracona przez powieszenie. W czasie Praskiej Wiosny 1968 rozpoczął się proces jej rehabilitacji, zakończony rok po aksamitnej rewolucji 1989 roku.

Kazimierz Moczarski to polski dziennikarz i pisarz, autor słynnej książki „Rozmowy z katem”. Podczas drugiej wojny światowej był aktywnym członkiem Armii Krajowej. W sierpniu 1945 został aresztowany przez władze komunistyczne i skazany na 10 lat więzienia. W 1949 roku rozpoczęła się przeciw niemu nowa runda przesłuchań, w wyniku których został skazany na śmierć. W liście do sądu Moczarski wymieniał 49 zastosowanych wobec niego rodzajów tortur, w tym m.in. osadzenie go w jednej celi z niemieckim dowódcą SS Jürgenem Stroopem, odpowiedzialnym za likwidację getta żydowskiego w Warszawie. Po śmierci Stalina w 1953 roku wyrok na Moczarskiego zamieniono na dożywocie, ale nie poinformowano go o tym przez kolejne dwa i pół roku. W kwietniu 1956 roku Kazimierz Moczarski został zwolniony po 11 latach więzienia i zrehabilitowany.

Ważnym elementem kampanii jest również przypinka z czarną wstążką, która w tym roku, z uwagi na zagrożenie wywołane pandemią wirusa COVID-19, rekomendowana jest w formie elektronicznej pod postacią nakładki na zdjęcie profilowe na Facebooku:

https://bit.ly/23_August_join_us

[Pakt Ribbentrop-Mołotow - infografika do pobrania](#) (PDF)

W tym roku organizowane jest także wydarzenie towarzyszące – debata z udziałem historyków z różnych krajów Europy, poświęcona paktowi Ribbentrop-Mołotow i jego znaczeniu dla dzisiejszej Europy.

26 sierpnia 2020 (środa), godz. 18.00

„W labiryncie polityki pamięci. Pakt Ribbentrop-Mołotow: wspólnota i różnorodność perspektyw i doświadczeń w krajach europejskich”

Debata odbywa się w formule online – rejestracja uczestnictwa: https://bit.ly/26_08_debate

Debata poświęcona refleksji nad współczesnym stanem badań nad źródłami i konsekwencjami paktu Ribbentrop-Mołotow, ale przede wszystkim nad aktualną polityką historyczną i kulturą pamięci w krajach, które bezpośrednio dotyczył pakt podpisany 23

sierpnia 1939 roku przez ministerstwa Trzeciej Rzeszy i Związku Sowieckiego. Ze względu na zróżnicowane doświadczenia II wojny światowej i okresu powojennego w krajach europejskich, oceny tego paktu również bywają rozbieżne. Dyskusja wokół nich ważna jest dziś także w kontekście wyzwań, przed którymi obecnie stajemy: uprzedzeń na tle rasowym, nasilających się nastrojów nacjonalistycznych, nietolerancji, postaw antysemickich, czy wykorzystania historii do celów propagandowych, reakcją na które są wydawane rezolucje, np. Parlamentu Europejskiego w odniesieniu do 75. rocznicy zakończenia II wojny światowej.

Uczestnicy:

Prof. Alvydas Nikžentaitis, Instytut Historii Litwy

Prof. Andrzej Nowak, Uniwersytet Jagielloński

Prof. Aline Sierp, Uniwersytet w Maastricht

Prof. Claudia Weber, Uniwersytet „Viadrina”, Frankfurt n/Odrą

Moderator: Dr Małgorzata Pakier, Europejska Sieć Pamięć i Solidarność

* * *

Europejska Sieć Pamięć i Solidarność jest międzynarodowym przedsięwzięciem, które ma na celu badanie, dokumentowanie oraz upowszechnianie wiedzy na temat historii Europy XX wieku i sposobów jej upamiętniania ze szczególnym uwzględnieniem okresu dyktatur, wojen i społecznego sprzeciwu wobec zniewolenia. Członkami Sieci są: Niemcy, Polska, Słowacja, Węgry oraz Rumunia. Status obserwatora mają Austria, Łotwa, Czechy i Albania.

Instytut Pamięci Narodowej poleca:

- [**„Walcząca Rzeczpospolita 1939-1945” - popularne opracowanie dla młodzieży w wielu językach**](#)
- [**Debata „Ribbentrop i Mołotow - podpalacze świata z woli Hitlera i Stalina”**](#)
- [**Cykliczny program telewizyjny „Przystanek Historia”, odc. 1 - o pakcie Ribbentrop-Mołotow**](#)